

2006-BAN TÖBB ZENESZERZŐT IS ÜNNEPEL(HET)ÜNK. Számunkra természetesen **Bartók Béla** a legfontosabb: márciusban lesz **születésének 125. évfordulója** (és tavaly szeptemberben emlékeztünk meg halálának 60. évfordulójáról). Noha bizonyos zenei szervezetek és együttesek vezetői már régóta szorgalmazták, hogy 2006-ot hivatalosan is nyilvánítsák Bartók-emlékévének, és megfelelő állami forrásokat is különítsenek el a világszerte legismertebb és -elismertebb magyar művész méltó megünneplésére, nagyon későn, csupán december elején alakult meg a miniszterelnök vezetésével a Bartók Emlékbizottság, amely a jubileumi évben tervezett ünnepi eseményeket felügyeli. (Apró adalék: az NKÖM-hez tartozó Nemzeti Évfordulók Titkársága honlapjáról kiderül, hogy 2010-et Erkel-emlékévének nyilvánítják – a 2011-es Liszt-év már „nem fért ki” a honlapon –, ám Bartóknak nem sikerült 2006-ban ezt a címet kivívnia, neki csupán jubileum jut, az emlékévé elnevezést ugyanis az 1956-os forradalom 50. évfordulójának tartják fenn. A terminológiai megkülönböztetés eltérő pénzügyi kereteket is jelent.) A zenei élet számos képviselője szerencsére nem várt tétlenül a hivatalos döntésre, és időben hozzákezdett a szervezéshez.

A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA ZENETUDOMÁNYI INTÉZETÉNEK BARTÓK ARCHÍVUMA például már 2005 februárjában közzétette honlapján konferenciafelhívását, március 22. és 24. között ugyanis **Bartók útján – Az életmű kontextusáról és kisugárzásáról** címmel nemzetközi konferenciát rendeznek Budapesten. „A konferencia fő célja Bartók 20. századi zenetörténeti helyének és jelentőségének újragondolása. Mindenekelőtt olyan előadásokra és kerekasztal-ülésekre szánt hozzászólásokra várunk javaslatokat, melyek a Bartók életművét meghatározó és befolyásoló zenei, kulturális és egyéb hatásokat tárják fel, illetve azt a hatást világítják meg, amit Bartók műve és működése gyakorolt kortársaira és az utána következő nemzedékekre” – olvasható a felhívásban.

A HUNGAROTON DECEMBER ELEJÉN KIDATTA DVD-n Gaál Istvánnak a Magyar Televízió számára készített háromrészű, **Gyökerek** című filmjét, amely kizárólag dokumentumokra építve követi végig és mutatja be Bartók életét, pályáját és korát.

A BUDAPESTI TAVASZI FESZTIVÁL programjainak egy része is Bartók, illetve a másik jubiláns, a 250 esztendeje született Mozart jegyében zajlik majd. A jubileumi év nyitánya lesz a Nemzeti Filharmonikus Zenekar március 24-i koncertje, amelyen Bartók I. hegedűversenye Kelemen Barnabás, I. zongoraversenye pedig Ránki Dezső közreműködésével szólal meg, s elhangzik a Concerto is – mindez Kocsis Zoltán vezényletével.

KÜLFÖLDÖN IS SOKFELÉ MEGEMLEKEZNEK az évfordulóról. Csak két példa: a komponista születésnapján, március 25-én az edinburgh-i The Queen's Hallban a Skót Kamarazenekar a Zenét adja elő – egy Joe Cutler-ösbemutató, valamint egy Ligeti- és egy Lutoslawski-mű mellett –; ugyanaznap Brüsszelben, a Palais des Beaux-Arts-ban, a Concertgebouw Zenekar élén Eötvös Péter A csodálatos mandarin szvitet és saját, Bartóknak ajánlott, CAP-KO című darabját, valamint Ligeti Lontanóját és Peter-Jan Wagemans egy művét dirigálja.

2006. MÁRCIUS 9-ÉN KEZDŐDIK, és 2007-ben előreláthatólag a berlini Collegium Hungaricum új épületének megnyitásáig tart a **Németországi Magyar Kulturális Évad**, amelynek egyik legfontosabb súlypontját a Bartók-évfordulóhoz kapcsolódó rendezvények és a **Kurtág György 80. születésnapja** alkalmából rendezett koncertek és fesztiválok jelentik. (Az évad szervezéséhez szintén túl későn kezdtek hozzá, a programok nagyobb része – alig két hónappal az évad megnyitása előtt – még bizonytalan, kialakulatlan.) Kurtág tiszteletére egyébként a BMC itthon ötnapos fesztivált rendez, melynek záróeseménye a Kocsis Zoltán vezényelte Nemzeti Filharmonikusok hangversenye a Zeneakadémián, február 19-én, a komponista születésnapján.

A SZEGEDI TUDOMÁNYEGYETEM ZENEMŰVÉSZETI FŐISKOLAI KARA március 22. és 27. között rendezi meg a **II. Nemzetközi Bartók Béla Zongoraversenyt**. A háromfordulós, szerény díjazású verseny (a győztes 100.000 forintot kap) döntőjének anyagában érdekes módon nem szerepel Bartók-mű, a verseny gálakoncertjét viszont a zeneszerző szülővárosában, Nagyszentmiklóson tartják.

HA MINDEN JÓL MEGY, A JUBILEUMI ESZTENDŐBEN egy nagy, több éven átívelő projekt is elindulhat: **Bartók műveinek lemez- és kotta-összkiadása**. A negyvennyolc kötetet kitevő kotta-összkiadásból Somfai Lászlónak és munkatársainak köszönhetően nyolc már készen áll, s csak arra vár, hogy nyomdába kerülhessen. Az új lemez-összkiadásra vonatkozó javaslat civil kezdeményezésre, a Hungaroton egyetértésével született. A Bartók Emlékbizottság decemberi alakuló ülésén a tervet rokonszenvvel fogadták, és a Nemzeti Kulturális Alapprogram igazgatója részéről szándéknyilatkozat is elhangzott nyílt pályázat kiírására. „Az új összkiadás gondolata éppen azért vetődhetett fel és találhatott támogatókra a zenei életben és a kulturális kormányzatban is, mert a Bartók-interpretációs hagyomány nemcsak életteli, hanem sok szempontból erősebb is, mint valaha. Kocsis Zoltán Concerto – Táncszvit lemeze világszenzáció lett, s kijelölheti az elképzelt új sorozat művészi irányvonala” – írja Kárpáti János a Népszabadság 2005. december 28-i számában megjelent cikkében, mellyel Fischer Iván és Schiff András azon véleményére reagál, miszerint lemez-összkiadásra nem, csupán kotta-összkiadásra van szükség (Népszabadság, 2005. december 10.). „Ha az új CD-sorozat megvalósul, akkor a hazai célhoz is közelebb kerülünk; mert a közönséget, a koncertlátogatókat és a lemezhallgatókat nem a nyomtatott kotta, hanem a zene hangzó valósága tudja csak az élmény izgalmával megragadni” – hangsúlyozza írása végén Kárpáti János. Török András, a Summa Artium Kht. igazgatója, a lemez-összkiadás egyik nem szakmai kezdeményezője szintén reagált Fischer és Schiff nyilatkozatára, melyben a két muzsikusz az is kifogásolta, hogy a kiadást közpénzből is támogatni kívánják. Fischer szerint „a lemezfelvételek esetén kifejezetten káros az állami támogatás, mert beleavatkozik a szabad versenybe”. Török András másképp látja: „Úgy érzem, számos érvt lehet felhozni arra, hogy érdemes közpénzt is fordítani erre a nagyszerű, még most is formálódó tervre. Mert Bartók hírnevének hosszú távú fenntartása állami érdek. (...) Az állami szerepvállalás a hosszú távú érdekek képviselete. Itt éppen erről van szó. Sértene bármilyen üzleti vagy szellemi érdeket? Nem látok ilyet. Bartók olyan zeneszerző, akinek Mozarttal, Beethovennel vagy Bachhal ellentétben üzleti alapon sohasem készülhet el az összkiadása. (...) Ha az állam segít, ha legalább a felét állja a 280 millió forintra becsült összköltségnek, hamarabb, méltóbb módon valósul meg a terv. Akkor megtalálható az állami és magánérdek vállalható egysúlya.” (Magyar Hírlap, 2005. december 22.)

A SZPONZOROK, MECÉNÁSOK megtalálása és megnyerése természetesen nem egyszerű feladat. Jól mutatja ezt a Summa Artium által december 12-én első ízben megrendezett **Mecénás Nap** mérlege. A műcsarnokbeli árverésen hatvannégy pályázat közül kiválasztott tizenöt kortárs művészeti projekt került kalapács alá, abban a reményben, hogy az egyes projektek megvalósításához hiányzó összegek fedezésére szó szerint egymást túllícitálva fognak jelentkezni a potenciális támogatók. Néhány projekt valóban megkapta a kért összeget, a többség viszont csak egy részét vagy töredékét, kettőnek pedig egyetlen fillért sem ajánlottak fel. A négy zenei projekt közül a legjelentősebb éppen a Bartók lemez-összkiadás főszponzori státusa elnyerésének lehetőségét kínálta fel 25 millió forintért – ehhez képest mindössze 1 millió forintos felajánlás érkezett egy magánszemélytől.

NÁLUNK MÉG JÓ IDŐBE TELIK, MIRE KIALAKUL a kultúra, a művészetek iránt elkötelezett, s jelentős anyagi támogatásra képes és hajlandó mecénás réteg – olyan, mint amilyen például az **Egyesült Államokban** van. Illusztrációképpen két friss amerikai hír:

A világhírű Clevelandi Zenekar – mely tavaly október 30-án Budapesten vendégszerepelt – már legalább két éve súlyos pénzügyi nehézségekkel küszködik, ezért az együtttest évtizedek óta lelkesen támogató Kulas Alapítvány decemberben 3 millió dolláros adománnyal sietett a segítségére, lehetővé téve ezzel a zenekar hosszú távú pénzügyi stabilitásának elérését szolgáló újító szellemű tervek megvalósítását.

A New York Times január 5-i száma adott hírt arról a rekordösszegű – 25 millió dolláros – adományról, amelyet egy texasi olajmágnás házaspár, Mercedes és Sid Brass ajánlott fel a Metropolitan Operának, miután az intézmény idén visszavonuló igazgatója, Joseph Volpe decemberben bejelentette, hogy az operaház költségvetését mintegy öt százalékkal csökkenteni kell. A támogatásnak köszönhetően a Met megszorító intézkedések nélkül, nyugodt feltételek között folytathatja működését.

MAGYARORSZÁGON A LEGNAGYOBB ÁLLAMI MECÉNÁS a Nemzeti Kulturális Alapprogramból 2006. január 1-jétől független állami pénzalappá visszaalakuló **Nemzeti Kulturális Alap** (NKA), melynek elnökévé a kulturális miniszter január 1-jétől további négy évre Harsányi Lászlót nevezte ki. Az NKA-t is érintette az NKÖM-re kirótt maradványképzési kötelezettség (melyet tavaly nyáron a kormány tíz-egynéhány milliárdról 26,7 milliárdra emelt, majd december végére ezt 20,55 milliárd forintra mérsékelte): 4,5 milliárd forintot nem osztott ki a pályázatainak nyerteseknek. Az NKA honlapján olvasható küldetésnyilatkozat szerint a szervezet küldetése a magyar kulturális élet számára hosszú távon és kiszámítható módon működő, állami mecénási szerepét kiteljesítő, nélkülözhetetlen intézményi szerep biztosítása. Az NKA-nak ezért a szűken vett pénzosztó szereppel ellentétben feladata a magyar kultúra legjelentősebb állami „megrendelőjévé”, tudatos mecénásává válni.

A szakkollégiumok néhány tagjának lejáró mandátuma miatt személycserékre került sor, ám ennek módja a szakmai szervezetek felháborodását váltotta ki. A Népszava január 7-i számának beszámolója szerint a takarékoság jegyében a zenei szakmai kollégium tizenkét tag helyett csupán tízzel folytatja munkáját, ezért öt helyett három új tagot választottak. Közülük egyet (Madarász Iván zeneszerző személyében) a szakmai szervezetek – a Magyar Zeneszerzők Egyesülete, a Muzsikus Fórum és a Magyar Zenei Tanács – delegáltak, kettőt pedig a kulturális miniszter „saját hatáskörben kér fel a szakmai, illetve társadalmi szervezetek véleményének meghallgatása után”. A három zenei szervezet mintegy ötven szakértője hosszas vita és szavazás után végül hat nevet terjesztett a miniszter elé, ám közülük egyiket sem nevezte ki Bozóki András, helyettük két, a könnyűzenéhez kötődő újságírónak, Marton László Távolodónak és Rieger Johannának adott megbízást. Érdekes eljárás...

EGY MÁSIK – MÉG CSAK TERVEZETT – DÖNTÉS is felborzolta a kedélyeket. December elején elterjedt a hír, hogy a február 1-jén megszűnő Kossuth OIRT-URH frekvenciáról – négypárti konszenzussal – a **Bartók Rádió** frekvenciájára helyeznék át a **parlamentari közvetítéseket**. A terv ellen nyílt levélben tiltakozott Bartók Béla magyarországi örököse, Vásárhelyi Gábor, a névhasználat megvonását is kilátásba helyezve. Levélben fordult a Magyar Rádió és az Országgyűlés kulturális bizottsága vezetőihez a Magyar Zenei Tanács, a Magyar Zeneszerzők Egyesülete és a Magyar Muzsikus Fórum, kérve őket, tegyenek meg mindent annak érdekében, hogy a parlamenti pártok elfogadják a Magyar Rádióknak az országgyűlési közvetítések középhullámú biztosítására vonatkozó ajánlatát, egyúttal felajánlva a zenei élet szervezeteinek vagy prominens képviselőinek segítségét a döntéshozók meggyőzésében.

ZENESZERZŐK ÜNNEPLÉSÉT említettem a cikk elején. A **250 esztendeje született Mozart** méltó megünneplésére Ausztria már évek óta készül, s ennek megfelelően hihetetlenül jól szervezett és gazdag programmal rukkolt ki. A Salzburgi Ünnepi Játékokon valamennyi Mozart-operát színre viszik. Az osztrákok a világ minden tájáról több százezer Mozart-rajongót várnak az évfordulóra, de Németország is kitesz magáért. Budapesten a Művészetek Palotája január 27. és 29. között Mozart-ünnepet rendez – a születésnapon, 27-én a Camerata Salzburg lép fel, Sir Roger Norrington vezényletével. Február 10-én, ugyancsak a Nemzeti Hangversenyteremben, a Liszt Ferenc Kamarazenekar és a Nemzeti Énekkar Mozart-estjére kerül sor, Antal Mátyás vezényletével.

KÉT MÁSIK ÉVFORDULÓT is ünnepel idén a zenei világ – ám itthon mintha megfeledeztek volna róluk. 1856. július 29-én lesz **Schumann halálának 150. évfordulója**, 1906. szeptember 12-én pedig **Sosztakovics születésének centenáriuma**. Az idei – ugyancsak jubileumi, 60. – Prágai Tavasz (május 11.–jún. 3.) Mozart mellett Sosztakovicsot is ünneplik, aki többször is részt vett szimfóniai csehországi bemutatón, a Prágai Tavasz keretében. A mostani fesztiválon a zeneszerző fia, Maxim vezényletével elhangzik Sosztakovics 15. szimfóniája és Gordonkaversenye, de műveit több más koncerten is műsorra tűzik.

Az orosz komponista 1. szimfóniáját január 24-én a Szombathelyi Szimfonikus Zenekar játssza el a Művészetek Palotájában, a **Magyar Szimfonikus Körkép** elnevezésű hangversenysorozatban. A január 23. és február 28. között sorra kerülő 13 koncerten a Magyar Szimfonikus Zenekarok Szövetsége 14 tagjából 12, valamint a Zuglói Szent István Király Szimfonikus Zenekar vesz részt. A fellépő együttesek szabadon szerkeszthették meg műsorukat, a szervezők egyetlen kérése az volt, hogy minden koncerten hangozzék el egy 20. vagy 21. századi magyar zenemű is.

A MAGYAR SZIMFONIKUS ZENEKAROK SZÖVETSÉGE egyébként 2005. december 13-án rendkívüli közgyűlést tartott a **Művészetek Palotájában**. Ennek során egyebek között szóba került a Magyar Szimfonikus Körkép is, és beszéltek arról, milyen eszközökkel lehetne kiemelni a közönség utánpótlását, és e törekvésnek hogyan kellene megjelennie a zenekarok műsorterveiben. A Közgyűlés úgy határozott, hogy a Szövetség hatékonyabb működése érdekében megemeli a tagdíjat.

Összeállította: Aradi Péter